

Широко смуговий доступ до мережі Інтернет як важлива передумова інноваційного розвитку України

<...> Рекомендації:

1. З метою підвищення уваги державних і приватних структур до проблеми поширення ШСД і загальної модернізації інформаційної інфраструктури доцільно розглянути можливість включення відповідного окремого деталізованого пункту до оновленої редакції Програми економічних реформ Президента України «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава».

2. Як проекти у сфері ШСД, так і розбудова інформаційного суспільства в цілому потребує більшої уваги владних структур й особливо – з боку Президента України. Доцільно розглянути можливість повернення до ідеї утворення при Президентові України **Національної ради з розвитку інформаційного суспільства в Україні** як консультативно-дорадчого органу, про що йшлося в щорічному Посланні Президента України до Верховної Ради України «Модернізація України – наш стратегічний вибір» за 2011 р.

3. Україні доцільно дослухатися до пропозицій МСЕ, Комісії із широко смугового доступу й розпочати розробку комплексного Національного плану для широко смугового доступу (таку пропозицію підтримують і деякі телекомунікаційні компанії), тим більше що в межах МСЕ й комісії вже напрацьовано ряд методичних рекомендацій щодо змісту і форми такого плану, а експерти цих структур можуть бути залучені як консультанти. Крім того, пункт щодо розроблення Національного плану широко смугового доступу до мережі Інтернет необхідно внести до тексту як Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні, так і як доповнення в Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки».

4. При розробленні плану необхідно досягти скоординованих дій з боку держави та її уповноважених органів (передусім НКРЗІ та Держінформнауки), представників бізнес-структур (операторів телекомунікацій, міжнародних ІТ-корпорацій та інших зацікавлених бізнес-сторін) і громадськості (що може бути представлена організаціями громадянського суспільства, науковими й науково-експертними структурами, організаціями захисту прав споживачів). Одним з медіаторів при розробленні такого плану міг би виступити Національний інститут стратегічних досліджень, який, з одного боку, має власні можливості донесення узагальненої позиції сторін до керівництва держави, а з іншого – має необхідні вимоги для медіатора (рівновіддалений від усіх зацікавлених

сторін). Альтернативним медіатором могла б стати згадана вище Національна рада з розвитку інформаційного суспільства в Україні.

5. У Нацплані мають бути чітко сформовані цілі проекту, визначені можливі ресурси й закріплені публічні зобов'язання сторін. Крім того, Нацплан може містити більш широкі питання реформування взаємовідносин між державою й приватним сектором в інтересах подальшого розвитку сфери телекомунікацій. Саме з Нацпланом, а не навпаки, має бути узгоджено зміст державних цільових програм і національних проектів, що пов'язані зі сферою інформатизації, а також реалізація Національної програми інформатизації.

6. Визначаючи орієнтовні цілі, які мають бути досягнуті після закінчення дії Нацплану, необхідно виходити з прогнозних оцінок розвитку ІКТ у 2018–2020 рр., оскільки зважаючи на тривалість прийняття і впровадження управлінських рішень найбільш імовірним є те, що саме в ці роки будуть отримані перші результати роботи згідно з Нацпланом. Крім того, цілі Нацплану мають бути максимально узгоджені з цілями, що ставить перед собою ЄС на аналогічну перспективу.

7. У процесі розгортання ШСД особлива увага має бути приділена сільським і віддаленим районам України, зокрема пошуку таких технологічних рішень (а також механізмів їх стимулювання з боку держави), щоб дати змогу зробити це в максимально короткі терміни. Доцільним є орієнтування на більш широке використання стандарту 802.22 Wi-Fi та технології PLC. Варто враховувати, що необхідні для стандарту 802.22 Wi-Fi частоти будуть більш доступним після 2015 р. (після переходу на цифрове мовлення). Практичний інтерес також становлять можливості проектів на кшталт Google Fiber чи Mawingu.

8. Принципового вирішення потребує питання щодо вибору загальної довгострокової стратегії подолання цифрового розриву й розвитку ШСД – створення нової (паралельної) національної інфраструктури з новим державним оператором чи режим лібералізації державної політики в сфері телекомунікацій, однак за якого бізнес-структури братимуть на себе додаткові «соціальні» зобов'язання. На нашу думку, саме другий підхід має кращі перспективи реалізації.

9. Питання можливості створення Фонду універсальних послуг, як основного інструменту подальшого розширення проникнення ШСД на території України, має бути критично переосмислено. По-перше, наразі відсутні економічно обґрунтовані розрахунки щодо податкових ставок до такого фонду, орієнтовних видатків цього фонду, прозорості механізмів керування ресурсами фонду. По-друге, усе ще відсутні повноцінні науково-експертні дослідження щодо відповідності механізмів використання ФУП

для поширення ШСД у європейських країнах, що становлять інтерес у контексті європейської інтеграції України. По-третє, в українських умовах саме сприйняття словосполучення «універсальна послуга» є доволі неоднозначним.

10. Адекватною (за якого зміст діяльності відповідає назві структури) заміною, принаймні на першому етапі, для ФУП могло б стати створення **Фонду цифрової солідарності**, який матиме цілком конкретне призначення – покриття видатків на доступ до Інтернету для вразливих верств населення, тобто виконувати роль компенсаторного механізму при подоланні внутрішнього національного цифрового розриву. Причому механізм компенсації має бути однозначним і прозорим. Як один з можливих варіантів – через головні управління праці та соціального захисту населення видатки за користування мережею Інтернет відшкодуватимуться операторам за рахунок ФЦС відповідно до поданих самими громадянами квитанцій про послуги. Відповідно, з розрахунку мінімальної вартості такої послуги можуть бути сформовані граничні тарифи відшкодування. При цьому кожна людина сама зможе обирати собі безпосереднього оператора, які конкуруватимуть між собою. Податкова ставка відрахувань до такого фонду може бути встановлена на рівні 1 % (відповідно до загальних рекомендацій ООН) та у разі необхідності – застосовувати відрахування з плати за ліцензії.

11. Створення такого фонду, безумовно, неможливе без детального аналізу поточного ринку потреб у ШСД щодо вказаних категорій споживачів. Таке економічне обґрунтування потребуватиме проведення відповідного науково-експертного дослідження за участі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної служби статистики України, Міністерства соціальної політики України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації та зацікавлених структур приватного сектору й громадянського суспільства.

12. Уже сьогодні Україна потребує комплексного проекту щодо створення карт проникнення технологій ШСД в Україні. Найбільш доцільно створювати такий проект у спосіб об'єднання зусиль НКРЗІ та Держкомстату, із залученням як бізнес структур, так і громадськості.

Орієнтовний механізм реалізації проекту є таким:

– НКРЗІ (або спеціально уповноважене державне підприємство) формує технологічну базу проекту, забезпечуючи візуалізацію основних звітних даних операторів. У процесі візуалізації доцільним є збагачення інформації, яку оператори подають як офіційні звіти, за рахунок більш деталізованих звітів щодо географії діяльності операторів, цінкових пропозицій і технологій ШСД, що використовуються;

– Держстат міг би надавати узагальнену інформацію відносно щільності населення (у тому числі за районами й містами), освіченості, загального майнового стану громадян тощо;

– безпосередньо оператори могли б додатково надавати інформацію відносно географії поширення своїх послуг, використовуючи ресурс як додатковий рекламний майданчик. У режимі перехресного накладання така карта цілком могла б стати орієнтиром як для самих операторів, так і державних органів щодо проблемних зон у розвитку ШСД;

– громадяни мали б можливість отримувати інформацію про операторів, їхні цінові пропозиції та доступні технологічні рішення в їхніх районах.

13. Держава має максимально сприяти (у тому числі через нові спільні освітні проекти з потужними приватними компаніями) зменшенню не лише суто технологічного цифрового розриву, а й проблеми нестачі інформації про можливості нових технологій у вирішенні повсякденних проблем громадян. Корисний досвід у цій сфері вже напрацьовано корпораціями Intel, Microsoft, Google та ін. За взірць такого проекту може бути взятий Connect2Compete, що функціонує в США.

14. Україна має брати більш активну участь у міжнародних і регіональних проектах, що спрямовані на розвиток сучасної інформаційної інфраструктури. Актуальним питанням є посилення участі України в проекті TASIM (*Широкосмуговий доступ до мережі Інтернет як важлива передумова інноваційного розвитку України: аналіт. доп. / Д. В. Дубов, М. А. Ожеван. – К.: НІСД, 2013. – С. 103–108*).